

[ftm.nl](https://www.ftm.nl)

Integratiebelofte EU-leiders maakt weinig kans

Gastauteur

De onlangs ondertekende Verklaring van Rome moet de Europese Unie revitaliseren. Volgens gastauteur Thomas Borst dreigt het initiatief echter uit te draaien op een grote teleurstelling. De tegenstellingen tussen oost en west en tussen noord en zuid zijn op dit moment simpelweg te groot om de gewenste integratie te verwezenlijken.

Terwijl het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie midden in de ontvlechtingsprocedure van de Brexit zitten, buigen de overgebleven 27 lidstaten zich over de toekomst van het Europese project. Tijdens de viering van de zestigste verjaardag van het Verdrag van Rome, dat aan de basis lag van onze huidige Europese Unie, beloofden de regeringsleiders van de lidstaten trouw aan de EU, een belofte die zij bezegelden met een handtekening onder de Verklaring van Rome.

Noodzaak én vrije keuze

Volgens premier Rutte zal de toekomst van de EU 'realistischer' zijn en 'stoppen ze in Brussel met het dromen over een federaal Europa'. Dat blijkt echter niet uit het ondertekende document, waarin het belang van diepere Europese integratie meermaals doorgalmt. 'De Europese Unie moet sterker en veerkrachtiger optreden, door meer eenheid en solidariteit. Eenheid is zowel een noodzaak als een vrije keuze. Onze Unie is onverdeeld en ondeelbaar,' zo luidt een van de passages uit de overeenkomst.

‘Onze Unie is onverdeeld en ondeelbaar,’ zo luidt een van de passages uit de overeenkomst

Een alinea verder wordt de toekomst van de Unie geschetst: de lidstaten streven naar een veilig, welvarend, duurzaam en sociaal Europa dat sterker opereert als mondiaal blok. Het is een ambitieus, maar onrealistisch vooruitzicht. Juist de afgelopen jaren hebben aangetoond dat als de EU als één front probeert te handelen, de politieke en culturele verschillen tussen de lidstaten onoverkomelijke obstakels kunnen vormen, waardoor de EU vastloopt in besluiteloosheid.

De eurocrisis legde de instabiliteit van de eurozone bloot. De moeizame culturele verstandhouding tussen het noordelijke en zuidelijke deel werd maar weer eens pijnlijk duidelijk in de mediterrane verontwaardiging die Eurogroep-voorzitter Dijsselbloem over zich heen kreeg na zijn 'drank en vrouwen'-opmerking over de zuidelijke lidstaten.

In de vluchtelingen crisis kwam ook de relatie tussen oost en west op scherp te staan. De belichaming daarvan zijn de duizenden vluchtelingen die al maanden vastzitten in Griekenland, omdat sommige lidstaten — vooral landen in Oost-Europa — de EU-afspraken boycotten. Tsjechië, Hongarije, Slowakije en Roemenië stemden in het heetst van de crisis tegen een verdeelsleutel, maar werden tot hun grote ergernis overstemd. Het plan voor de asielquota kwam er, maar de uitvoering daarvan laat nog altijd op zich wachten: [slechts zeven procent](#) van de vluchtelingen heeft inmiddels een nieuw thuis gevonden in Europa. Tsjechië en Slowakije verwelkomden een tiental vluchtelingen, Hongarije niet één. Polen en Oostenrijk stemden in eerste instantie voor de verdeelsleutel, maar wierpen zich later op als saboteurs van het asielbeleid.

Nauwelijks directe invloed

De politieke verdeeldheid komt ook tot uiting in de moeizame gesprekken over de invulling van de democratische rechtsstaat. Eurocommissaris Frans Timmermans staat al meer dan een jaar machteloos toe te kijken hoe Hongarije en Polen fundamentele van de rechtsstaat ontbinden. De EU kan nauwelijks directe invloed uitoefenen op nationale besluitvorming van de lidstaten. Wel zou Polen of Hongarije het stemrecht kunnen worden ontnomen, maar daarvoor is toestemming nodig van alle lidstaten. Zodoende kunnen Polen en Hongarije een veto uitspreken om zichzelf en elkaar te behoeden voor maatregelen uit Brussel.

Tsjechië en Slowakije verwelkomden een tiental vluchtelingen, Hongarije niet één

Uit de crises die de EU de laatste jaren heeft ondergaan, blijkt dat intensieve samenwerking de Europese daadkracht aantast en de ideologische tegenstellingen alleen maar uitvergroot. De oostelijke lidstaten verenigden zich tijdens de vluchtelingen crisis en delen ook opvattingen over [klimaatdoelstellingen](#) en arbeidsmigratie die haaks staan op de toekomstvisie van veel West-Europese landen. Zij zien hoe het vrije verkeer van personen de middenklasse uitholt en van Europa een lagelonencontinent dreigt te maken. Tegelijkertijd groeit in West-Europa de onvrede over het gebrek aan klimaatambitie bij de oostelijke lidstaten.

Disfunctionerend geheel

De belangen van zuidelijke, oostelijke en noordelijke machtsblokken degraderen de Unie bij geopolitieke vraagstukken tot een disfunctionerend geheel. Het gebrek aan Europese eenheid ondermijnt de individuele verantwoordelijkheid van lidstaten, waardoor die het zich kunnen permitteren om Europese afspraken en wetgeving te negeren. Dat leidt tot gesloten binnengrenzen, afbrokkelende democratieën, hoge CO₂-uitstoot, boycotts van vluchtelingenverdragen en groeiende staatsschulden.

De Verklaring van Rome moet de EU nu revitaliseren. De toenemende Europese integratie

die met de overeenkomst wordt geambieerd, heeft echter alleen politiek draagvlak als hij is ingegeven door de gemeenschappelijke overtuiging dat het Europees belang moet prevaleren boven het nationaal belang. Vooralsnog wijzen de huidige tegenstellingen duidelijk op het tegendeel: een EU die verdeelder is dan ooit.

Thomas Borst studeert journalistiek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

